

Radøy kommune

Saksframlegg

Saknr	Utval	Type	Dato
054/2017	Kommunestyret i Radøy	PS	07.12.2017

Sakshandsamar	Arkivsaknr.:	Dokumentnr.:
	17/1032	17/14698

UNESCO biosfæreområde i Nordhordland

Saksopplysingar:

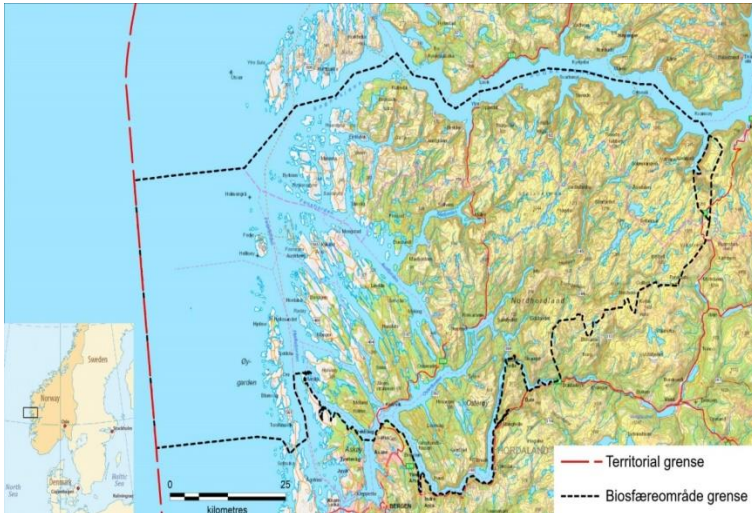
Kort om saka

I juni 2013 inngjekk Regionrådet i Nordhordland og Universitetet i Bergen (UiB) ein samarbeidsavtale om å arbeida for at Region Nordhordland skal bli eit UNESCO Biosfæreområde. Arbeidet starta med ein forprosjektstudie som viste korleis Nordhordland kunne fylla krava som UNESCO set til slike område.

Våren 2015 vart alle kommunane samde om å fremja Nordhordland sitt kandidatur til å bli det første UNESCO Biosfæreområdet i Norge. Søknaden vart innvilga av den norske komiteen for programmet «Menneske og Biosfære» (MAB). Tilbakemeldingane frå dei og UNESCO sin administrasjon i Paris, er at Nordhordland fyller alle kriteria som er sett til ein slik status. Regionen er ein nytenkande og spennande kandidat med særskilde gode kvalitetar til å vera eit biosfæreområde. Vårt kandidatur har vekt stor interesse og begeistring også internasjonalt innan MAB-programmet. Tidlegare i år vart biosfæreprosjektet presentert i Nordhordlandstinget.

Nordhordland Utviklingselskap IKS har samarbeidd med UiB om biosfæresatsinga. Det vart etablert eit prosjekt og oppnemnt styringsgruppe og arbeidsgruppe. Styringsgruppa har hatt som oppgåve å sikra målstyring, innhald og framdrift i prosjektet, medan arbeidsgruppa har arbeidd med hovudsøknaden, informasjonsarbeid og gjennomført aktivitetar i perioden. Forprosjektarbeidet er finansiert av kommunane i Nordhordlandsregionen og UiB. Staten ved Den Norske Unesco-kommisjonen, har òg bidrege økonomisk. Det same gjeld det lokale næringslivet i regionen. Prosjekteigar er Regionrådet i Nordhordland, som representerer 9 kommunar.

Nordhordland Biosfæreområde vil omfatta alle kommunane i Region Nordhordland, samt Øygarden kommune og mindre delar av kommunane Vaksdal, Voss, Vik og Høyanger. Geografisk vil Nordhordland Biosfæreområde strekkja seg frå Sognefjorden, opp i Stølsheimen, ut fjordane til kysten og deler av havområda utanfor.



Den stipla lina viser det tenkte Biosfæreområdet.

Hovudmålet for biosfære-satsinga er:

«Nordhordland Biosfæreområde skal byggja på det beste frå fortida og leggja til rette for ei framtidretta samfunnsutvikling som sikrar ein berekraftig bruk av alle typar ressursar - til nytte og glede for befolkninga i dag og for komande generasjonar.»

UNESCO sitt «Mennesket og Biosfæreprogram» (MAB) er no ei nasjonal satsing i Norge og Nordhordland vart i desember 2016 utnemnd som Norge sin første kandidat. Ein slik status gir særlege mogelegheiter for regionen. Det er no eit nasjonalt fokus på satsinga og komiteen har uttala at det er særst viktig at det første kandidaturet Norge fremjar til UNESCO vert vellukka.

Men det viktigaste er sjølvsagt kva satsinga vil bety for Nordhordland i framtida. Kort fortalt skal eit biosfæreområde vera eit godt døme for berekraftig utvikling. Det er lagt rammer for kva eit biosfæreområde skal innehalda, men vi står relativt fritt til å forma strategien for biosfæreområdet i Nordhordland. Grunntanken i UNESCO er at MAB-programmet skal bygga eit internasjonalt nettverk av regionar som ønskjer ei meir berekraftig samfunnsutvikling. Dette inneber nye og betre måtar å nytta ressursane på.

Etter handsaming i kommunane går søknaden frå Nordhordland vidare til den norske MAB-komiteen og til nasjonale myndigheiter v/ Klima og Miljødepartementet. Regjeringa sender inn søknaden frå Norge til UNESCO i september 2018, og Nordhordland vert utpeikt som eit UNESCO Biosfæreområde våren 2019.

I saksutgreiinga finn du informasjon om:

- Plikter
- Moglegheiter
- Organisering av biosfæreområdet
- Økonomiske konsekvensar av satsinga (2019-2021)

Saksutgreiinga er felles for kommunane, men inneheld også spesifikk informasjon som gjeld den enkelte kommune. Framlegg til vedtak er likelydande.

Plikter

Kva er det området forpliktar seg til ved denne satsinga? Først og fremst handlar dette om at området skal leggja til rette for ei samfunnsutvikling som sikrar berekraftig bruk av ressursane våre. Vi skal syta for at dei kommande generasjonar vil synast det er like godt å bu i Nordhordland som det vi gjer i dag. Det vil vera FN sine 17 berekraftsmål som er grunnlaget for arbeidet vi skal gjera.

Det er viktig å påpeika at status som UNESCO biosfæreområde **ikkje fører til restriksjonar i bruk eller utnytting av ressursane i regionen. Der er ingen nye lover og reglar som trer i kraft.** Men det ligg ei plikt til å arbeida for ei berekraftig utvikling og bidra til at Region Nordhordland står fram som eit eksempel på berekraft i alle deler av samfunnet.

Forprosjekt-søknaden som vart handsama i kommunestyra hausten 2014 tok for seg kriterielista til UNESCO og viste korleis området stettar krava på ein framifrå måte;

- *Eit levande samfunn med ei befolkning som bur og driv med ulike typar ressursutnytting / næringsverksemd. Området må verte stort nok til å ivareta, støtte og utvikle området.* Med ei befolkning på om lag 53 000, med levande lokalsamfunn og med eit godt næringsgrunnlag, er dette kravet stetta.
- *Området skal ha landskap og/eller sjøområde med høge natur- og kulturverdiar og verdifulle ressursar.* Vårt område strekkjer seg med korte avstander frå hav til fjell med ein sterk klimagradiant som er sjeldan i verdssamanheng. Vår kulturarv er sterk og kulturlivet blomstrar i lokalsamfunna.
- *Området skal vere relevant for å utforske og demonstrere ulike problemstillingar knytt til berekraftig utvikling.* Vi har eit tett samarbeid med Universitetet i Bergen (UiB) for forskning i området. UiB har fått tildelt UNESCO Chairs for forskning innan MAB-programmet.
- *Biosfæreområdet skal ha ei organisering og drift som er inkluderande.* Før Region Nordhordland vert utnemnd til biosfæreområde skal vi utarbeida ein strategi for arbeidet. Det vert lagt opp til ein inkluderande prosess. Strategien legg føringar for tenleg organisering og drift.

I tillegg er det krav til at området skal innehalda verneområde. Innanfor biosfæreområdet er det 42 verna område. Fire av desse er tatt ut til å representera kjerneområda i biosfæreområdet. Dette er Stølsheimen, den nasjonale laksefjorden v/Osterøy, Loneelvi og Lurefjorden. Det er også eit krav at kvar av kjerneområda skal ha ei buffersone rundt seg. Buffersonene baserer seg på forskrifter som gjeld i området – og representerer ikkje nokon restriksjonar utover eksisterande forskrifter. Sonene som gjeld Radøy kommune vert omtala her.

Lurefjorden

I Radøy kommune er Lurefjorden peikt ut som kjerneområde, under føresetnad av at Lurefjorden vert verna slik Fylkesmannen i Hordaland har tilrådd. Vernesaka (Marin verneplan) er til handsaming i Miljødirektoratet og skal til endeleg avgjerd i Klima- og Miljødepartementet. Fjordbassenget med det marine miljøet er så unikt at Lurefjorden sidan 1995 har vore eitt av dei høgast rangerte kystfarvatn i Norge for marint vern. Det er primært dyrelivet på botnen som er verna i planforslaget.

Lurefjorden er også eit særst naturvakkert område. Sjøreisa frå Isdal til Vardetangen er så rik på natur- og kulturhistoriske attraksjonar at Riksantikvaren i 2016 utnemnde Lurefjorden med landskapet omkring som "Kulturlandskap av nasjonal interesse".

Bufferzona skal sikra at Lurefjorden ikkje vert utsett for forureining. Zona baserer seg på lokal forskrift for utslepp av sanitært avløpsvatn frå bustader og fritidsbustader. Denne er under arbeid og er planlagd vedteke av kommunane rundt fjorden i løpet av 2018. I tillegg har Radøy kommune lenge hatt fokus på å minimalisera forureining til Lurefjorden gjennom vedtaket gjort i kommunestyret 2. september 2010, sak. 046/10: "Lokal forskrift om utslepp frå mindre avlaupsanlegg for Radøy kommune".



Det mørkeblå feltet er det føreslegne verna området (i Marin verneplan) som utgjør kjernesona i biosfæreområdet. Det lysegrøne feltet er bufferzona.

Den nasjonale laksefjorden

I tillegg har Radøy kommune ei bufferzone for den nasjonale laksefjorden: Radfjorden og Alverstraumen. I denne bufferzona er målsettinga å sikra smolten sin vandringsveg frå kjernesona og ut til ope hav. Bufferzona er basert på Mattilsynet si gjeldande forskrift på at fiskeoppdrettsanlegga langs svømmeruta er forplikta til å sikra låg luspopulasjon i den perioden smolten passerer.

Fjordane rundt Osterøy vart etablert som nasjonale laksefjordar ved St. prp. nr. 32 (2006-2007): «Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder». I dei mange vassdraga finst fleire lokale stammer av sjøaure og laks. Vossolaks-stammen er internasjonalt kjend som den største laksen i Atlanterhavet. Etter sterk nedgang i talet på Vossolaks er det no sett i kraft ei rekke tiltak for å reetablere bestanden. Bufferzona vert forankra i det langvarige samarbeidet som er formalisert gjennom tiltaksutvalet i «Redningsaksjonen for Vossolaksen». Her er representantar frå forvaltning, næringsinteresser, forskning og lokale kreftar inkludert i utvalet og i arbeidet med å redde Vossolaksen. I denne samanhengen vert særskild samarbeidet med BKK og dei ulike oppdrettsanlegga om tiltak for ein vellukka redningsaksjon, vektlagt.

Dette kjerneområde med tilhøyrande bufferzone er del av ein heilskapleg strategi, med

bidrag frå næringslivet og forskning, som gjev laksestammene ei særskild trygging på både gyte- og oppvekstområda i elvane, og i vandringsområda i fjordane.



Det mørkeblå feltet er den nasjonale laksefjorden som er ei kjernesone i biosfæreområdet. Det blågrøne feltet viser buffersona.

Moglegheiter

Kvifor skal Nordhordland vera eit UNESCO Biosfæreområde – kva nytte kan vi ha av det – kva moglegheiter gjev det oss?

Styringsgruppa har sett opp ti punkt som viser at området vil vera tent med å få denne statusen.

1. Statusen vil gje oss ein 'motor' for gjennomføring av FN sine berekraftsmål i regionen.

Biosfæreprosjektet kan bli eit viktig verktøy for gjennomføring av FN sine berekraftsmål i Nordhordlandsregionen og vil ta ei særleg rolle for informasjon til og utvikling av aktivitetar for born og unge. Ut frå Stortingsmelding nr. 29 (Perspektivmeldingen 2017) har regjeringa bestemt at berekraftsmåla skal vera styrande for verksemda i Norge.

2. Fokus på ei heilskapleg samfunnsutvikling der vi i større grad sikrar biologisk mangfald, berekraftig bruk av naturressursane og fremjar lokal kultur.

3. Gjennom å vera eit biosfæreområde skal vi gjera innbyggjarane meir bevisste, deltakande og engasjerte - slik at dei i større grad tek ansvar for og kontroll over eiga utvikling.

Biosfæreprosjektet vil trekka flest mogleg med i arbeid og aktivitet gjennom informasjon, kontaktskapande verksemd og samarbeidsprosjekt.

4. Satsinga gjev oss eit naturleg høve til å auka lokal matproduksjon ved å nytta naturressursane på land og i sjø på ein meir berekraftig måte.

Biosfæreprosjektet ønskjer å auka graden av lokal matproduksjon både fordi dette gjev tilgang til matvarer med høg kvalitet og fordi ei slik utnytting bidreg til større bevisstheit om eigne ressursar og eigen identitet.

5. Som eit biosfæreområde er det naturleg å vidareutvikla lokale strategiar og engasjement for å redusera menneskeskapte klimaendringar.

Vi ser i dag følgjene av klimaendringane gjennom meir ekstremvêr på Vestlandet. Vi

set fokus på behovet for informasjon og lokale tiltak for eit breitt samarbeid både med grasrota og store næringslivsaktørar.

6. Ei slik satsing skal bidra til auka innovasjon og grøn næringsutvikling.

Dei store oljeressursane utanfor kysten har skapt mange arbeidsplassar og stor verdiskaping i Nordhordland. På sikt er det venta ein nedgang i denne aktiviteten og det er trong for nytenking og omstilling. Gjennom biosfæresatsinga får vi tilgang til fleire verktøy i arbeidet med å fremja endring til eit grønar næringsliv.

7. Nordhordland Biosfæreområde skal bidra til å utvikla berekraftig turisme i regionen.

Frå andre biosfæreområde rundt om i verda ser vi at dei har klart å byggja opp ei sterk reiselivssatsing. Nordhordland har eit stort potensiale for utvikling av reiselivet – knytt til aktivitetar både langs kysten og i fjellet.

8. Biosfærestatusen gjev grunnlag for merkevare- og identitetsbyggande arbeid.

Nordhordland er ein solid industriregion med lange tradisjonar og ein sterk lokal kultur. Likevel har det vore vanskeleg å byggja opp ei tydeleg merkevare knytt til regionen sin identitet. Biosfærestatusen kan nyttast til å tydeleggjera området og setja regionen vår på kartet.

9. Området får eit tettare samarbeid mellom samfunnet og forskings- og utdanningsinstitusjonar for å sikra at utviklinga vert basert på kunnskap.

Biosfæresatsinga i Nordhordland er eit samarbeid mellom kommunane og Universitetet i Bergen. Den vidare utviklinga forutset at dette samarbeidet vart oppretthalde og utvikla vidare til å omfatta også andre lokale, nasjonale og internasjonale universitet og forskingsinstitusjonar. Biosfærestatusen skal bidra til ei kompetanseoppbygging som svarar til regionen sine utfordringar og behov.

10. Gjennom Nordhordland Biosfæreområde skal regionen kunne utvikla og nytta eit verdsomspennande internasjonalt nettverk og arbeida aktivt for at erfaringane vi gjer lokalt skal delast med andre tilsvarande regionar nasjonalt og internasjonalt

Det er nær 700 biosfæreområde verda over og det går føre seg ei omfattande kunnskapsutveksling mellom desse – på alle nivå i samfunnet. Vi får tilgang til eit internasjonalt nettverk både direkte gjennom MAB-programmet og indirekte gjennom samarbeid med forskings- og utdanningsinstitusjonane.

Organisering

I løpet av 2018 må vi leggja til rette for eit breitt arbeid for å konkretisera måla og utvikla aktivitetar som skal knytast til biosfærestatusen. Her må kommunane, næringslivet, lag/organisasjonar og andre aktuelle samfunnsbyggjarar ta del i arbeidet og sikra eit solid resultat som gjev grunnlag for arbeidet i dei første åra etter at biosfærestatusen er på plass. Framtidig organisering av biosfæresatsinga heng saman med dei arbeidsoppgåvene som biosfæreområdet skal ha og endeleg organisasjonsstruktur skal utarbeidast i den planlagde strategiprosessen.

Til no har biosfæreprosjektet bygd på ein samarbeidsavtale frå 2013 mellom Regionrådet i Nordhordland og Universitetet i Bergen om utvikling av søknad om biosfærestatus og om eit framtidig forskingssamarbeid innan biosfæreområdet. Alle kommunane som er knytt til Regionrådet i Nordhordland har tatt del i satsinga. Dette er kommunane Austrheim, Fedje, Gulen, Lindås, Masfjorden, Meland, Modalen, Osterøy og Radøy. I tillegg til desse, er også Øygarden og delar av kommunane Vaksdal, Voss, Vik og Høyanger del av prosjektet.

Praktisk har organiseringa vore slik:

- Kommunane i Nordhordland har vore overordna eigarar av biosfæreprosjektet og Regionrådet i Nordhordland prosjekteigar.
- Administrasjonen til Regionrådet i Nordhordland, Nordhordland Utviklingsselskap IKS (NUI) har prosjektansvaret i søknadsperioden. NUI har sett ned ei arbeidsgruppe for prosjektarbeidet. Denne har eigen administrasjon og fagleg representant frå UiB.
I tillegg ekstern konsulent.
- Ei styringsgruppe for prosjektet har fungert sidan 2013. Den har vore sett saman av ordførarar (3), og representantar frå Hordaland fylkeskommune, Fylkesmannen i Hordaland, Universitetet i Bergen, næringslivet og lag / organisasjonar.

Den endelege forvaltnings- og organisasjonsstrukturen vil som nemnd bli bestemt i samband med utvikling av strategi for biosfæreområdet. Dette vil skje i løpet av 2018 og 2019.

Styringsgruppa for biosfæreprosjektet har peika på følgjande punkt som viktige for organisering av biosfæreområdet:

- Organiseringa av Nordhordland Biosfæreområde må sjåast i direkte samband med dei oppgåver og den funksjon biosfæreområdet skal ha. Før endeleg organisasjonsform vert bestemt, skal føremål og vedtekter for organisasjonen på plass.
- Organisasjonsmodellen må ikkje låsa oss til ei organisasjonsform som vi ikkje er tent med over tid. Den bør vera dynamisk slik at den kan tilpassast ulike framtidige scenario.
- Det er viktig med stor openheit og at alle (særleg lag og organisasjonar) vert inkludert i styring av biosfæreområdet.

Økonomiske konsekvensar – Årleg budsjett frå 2019 - 2021

Budsjettframlegget må sjåast i samanheng med dei arbeidsoppgåver som vert lagt til biosfæreprosjektet slik det er skissert under dei 10 punkta ovanfor. Dette vil bli tydelegare når den endelege strategien for biosfæreprosjektet er på plass, når det er bestemt kva aktivitetar som skal leggest til satsinga og ein har valt ei høveleg organisasjonsform.

I budsjettet er det lagt opp til tre årsverk i biosfæreprosjektet. Det er også lagt inn kostnader til informasjonsarbeid og møteverksemd. Ein viktig del av arbeidet er å vera med å ta initiativ til, eller bidra til, tenlege prosjekt for biosfæresatsinga. Prosjekt som vert sett i gang i tilknytning til biosfæreområdet, må finna si eige finansiering utanom budsjettet.

I fordelinga mellom kommunane (dei kommunane som er innan biosfæreområdet med heile kommunen) legg vi til grunn slik fordelinga har vore; 50% er ein fast grunnsum og 50% er delt etter folketal. Fordelinga må vurderast til budsjettet i 2020 – etter

kommunesamanslåinga.

Kostnader		
Prosjektadministrasjon (3 årsverk)		2 350 000
Arbeid frå styringsgruppa / kommunane		250 000
Ekstern ekspertise		100 000
Møter / seminarer		150 000
Informasjonsarbeid		100 000
Reiser		100 000
Diverse		50 000
Totale kostnader		3 100 000
Inntekter		
Kommunane i biosfæreområdet		600 000
Eigeninnsats, styringsgruppa, kommunane		250 000
Universitetet i Bergen		300 000
Hordaland Fylkeskommune		200 000
KMD / statleg programfinansiering		1 500 000
Næringsliv / Sponsorar		250 000
Totale inntekter		3 100 000

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Radøy kommune støttar Region Nordhordland sitt kandidatur til å bli eit UNESCO Biosfæreområde. Kommunen forpliktar seg, i samarbeid med dei andre kommunane i regionen, å finansiera sin rettmessige del for første fase av biosfæreområdet si verksemd - innanfor den ramma som er sett i budsjettet for perioden 2019 – 2021.

Kommunestyret i Radøy - 054/2017

KS - handsaming:

Ordførar Jon Askeland understreka at eit Unesco biosfæreområde i Nordhordland er eit "moglegheits-prosjekt" og ikkje eit tvangs- eller verneprosjekt. Han viste til FN sine 17 berekraftsmål og peika på at desse måla inngår i biosfæreprosjektet.

Prosjektleiar Kari Evensen Natland orienterte om prosjektet og svara på spørsmål. Ho sa at Nordhordland no vil bli Norges første kandidat til å bli eit biosfære-område.

Natland presiserte at Unesco ikkje stiller krav til verneområde, og sa at verneområda som blir med i biosfæreområdet Nordhordland er område som alt er verna - ein biosfære-status vil ikkje avgjera kva som blir verna. Ho framheva kva denne statusen kan medføra av aktivitet og arbeidsplassar, og trekte mellom anna fram auka satsing på turisme, "grøn" industri og moglegheitene som vil liggja i forskning.

Kenneth Taule Murberg (H) sa at han ikkje trur på at biosfære-statusen vil gje regionen gode bumiljø, arbeidsplassar og stor auke i turisme. Han meiner prosjektet er for lite konkret. Han meiner eit biosfære-område i Nordhordland vil innebera forsterka vern. Han signalerte at han ville stemma i mot at kommunen skal støtta ein søknad om at Nordhordland skal blir Unesco biosfæreområde.

Silje Namtvedt (Sp) viste til biosfære-område i Sverige som ser ut til å ha gode erfaringar og fått gode resultatet av å vera med.

Morgan Taule (Ap) støttar prosjektet, og sa at han ser moglegheitene, mellom anna til å få utvikla "alternativ" industri".

Arild Tveranger (uavh.) peika også på ei frykt for at eit biosfæreområde kan få negative konsekvensar for grunneigarar og deira rettar.

Sara Sekkingstad Hamre (Sp) sa at det er viktig å ha fokus på ei berekraftig utvikling og trur biosfæreområdet vil vera positivt for turisme i Nordhordland.

Agnes Hoshovde Bernes (V) sa at prosjektet er positivt for Nordhordland, og for dei generasjonane som kjem etter oss.

Kommunestyret vedtok rådmannen sitt framlegg med 14 (6 Sp, Ap, KrF, Ap) mot 10 røyster (H, Frp 3 Sp).

KS - vedtak:

Radøy kommune støttar Region Nordhordland sitt kandidatur til å bli eit UNESCO Biosfæreområde. Kommunen forpliktar seg, i samarbeid med dei andre kommunane i regionen, å finansiera sin rettmessige del for første fase av biosfæreområdet si verksemd - innanfor den ramma som er sett i budsjettet for perioden 2019 – 2021.